

Asia: VN/22230/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaivosmineraaliveroa koskevasta lainsäädännöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: Lausuntopyyntönne dnro VN/22230/2022

LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI KAIVOSMINERAALIVEROSTA

Pääministeri Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön erillinen kaivosvero, jotta maaperän kaivannaisista saadaan yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus. Hallitus teki vuoden 2022 talousarvioneuvotteluissa linjauksen, että Suomessa otetaan vuonna 2023 käyttöön kaivosvero. Kaivosveron tavoiteltu verotulo on 25 milj. euroa vuodessa. Verotulosta 60 prosenttia, eli 15 milj. euroa ohjataan kaivosten sijaintikunnille (yht. 45 kuntaa) ja 40 prosenttia valtiolle.

Hallituksen esityksen luonnoksessa esitetään rojalittyypistä veroa. Metallimalmien vero määräytyisi kaivosmineraalin sisältämän metallin määrän ja verotusarvon perusteella. Verotusarvo perustuisi lähtökohtaisesti kunkin metallimalmin maailmanmarkkinahinnan vuosittaiseen keskiarvoon. Muiden kaivosmineraalien vero määräytyisi louhitun kaivosmineraalin määrän perusteella, sillä niille ei ole vastaavalla tavalla julkisia arvotietoja. Metallimalmien vero olisi 0,6 prosenttia metallimalmin sisältämän metallin verotusarvosta. Muiden kaivosmineraalien kuin metallimalmien vero olisi 0,2 euroa tonnilta louhittua kaivosmineraalia. Veron piiriin tulisivat kaikki Suomessa louhitut, kaivoslaissa tarkoitetut kaivosmineeraalit ja verovelvollisiksi kaikki nykyään ja tulevaisuudessa toimivat kaivokset. Soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin kuitenkin kullanhuhdonnassa löydetty kulta. Suurimmat metallikaivokset, kuten So-dankylän Kevitsa,

maksaisivat enemmän veroa kuin pienet. Siten niiden sijaintikunnatkin hyötyvät verosta eniten. Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan verotuotto kertyisi ensimmäistä kertaa vuonna 2025 vuonna 2024 louhittujen kaivosmineraalien perusteella.

Lausunto

Paliskuntain yhdistys kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että kaivosmineraalivero on tarpeellinen ja kannattaa sen säätämistä. Kai-vosten tuotosta jää vähän Suomeen ja sijaintipaikkakunnalle suhteessa niiden voittojen määrään (mm. monikansallisten ja suurten yritysten aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi). Voittoja jää sijaintipaikkakunnalle vähän myös suhteessa kaivostoimintaan liittyviin ympäristöriskeihin. Paikalliset elinkeinot, asukkaat ja luonto kantavat suurimmat riskit koituvista haitoista kaivostoiminnan aikana ja sen päätyttyä. Poronhoitoalueella toimivista kaivoksista yksikään ei ole selvinnyt aiheuttamatta jonkinasteisia ongelmia ympäristölle. Kaivoksista aiheutuvat ympäristöongelmat jäävät joissakin tapauksissa valtion maksettaviksi. Alueelle tarvittavan infrastruktuurin ja palveluiden rakentaminen jää puolestaan valtaosin alueen kuntien maksettaviksi.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että kaivosveron tulee olla sen tyyppinen, että se jäisi hyödyttämään paikallisyhteisöä ja auttaisi kaivosten aiheuttamien ympäristövahinkojen korjaamistoimissa. Nyt on linjattu kaivoskuntien saavan verotulosta valtaosan. Tämä voi poronhoitoalueen pienissä kunnissa kääntyä paikallista etua vastaan syventäen paikallista eripuraa kaivoksen vastustajien ja kannattajien välillä. Kai-voksia ei voi perustaa kaikille alueille, eikä hinnalla millä hyvänsä. Verotuottojen tavoittelu voi

kannustaa kireässä taloustilanteessa kamppailevaa kuntaa puoltamaan kaivosta, vaikka se olisi ympäristö- ja sosiaalisilta vaikutuksiltaan riskialtis tai suoranaisesti kuntalaisten edun vastainen.

Valtiolle maksettavan kaivosveron tuottoja olisi hyvä ohjata rahastoon, joka tukee kaivosten vaikutus-alueella sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista (haittojen vähentämistä) ja ympäristön tilan korjaamista tai siitä aiheutuvien vaikutusten korvaamista haitankärsijälle sellaisissa tapauksissa, missä ympäristövakuudet eivät riitä tai mihin ne eivät ulotu.

Paliskuntain yhdistys kannattaa kaivosverona rojalittyypistä maksua, jonka määrä perustuu rikastamoon syötetyn metallimalmin määrään ja maailmanmarkkinahintaan tai louhitun malmin määrään. Tämä on verotyyppinä oikeanlainen, sillä se perustuu louhittujen malmien määrään ja arvoon. Jos verotettaisiin voittoja, verotusta voitaisiin kiertää verosuunnittelulla.

Kaivosverolla tavoiteltu verotuotto, 25 miljoonaa, sen sijaan on alhainen ja riittämätön suhteessa kaivosten kuluttamien luonnonvarojen arvoon. Muualla maailmassa kaivosten verotus on huomattavasti kireämpää, mikä käy ilmi esimerkiksi Finnwatchin lausunnosta.

Paliskuntain yhdistys huomauttaa, että kullanhuuhdonta on käytännössä sallittua kaikkialla. Ainoana poikkeuksena Lemmenjoen kansallispuisto, jossa ei saa harjoittaa koneellista kullanhuuhdontaa. Olemassa olevat kullankaivualueet sijoittuvat erityisesti purojen ja jokien varsille, jotka ovat säästyneet esimerkiksi metsälain nojalla metsänhakkUILTA. Kullanhuuhdontalupia myönnetään usein vierekkäisille alueille, jolloin alueelle muodostuu laaja avolouhos. Yhdellä henkilöllä voi olla useita kullanhuuhdonta-lupia voimassa yhtä aikaa. Mediasta saatujen tietojen pohjalta kullanhuuhtojat palkkaavat myös työ-voimaa kaivukohteilleen. Kullanhuuhdonta vähentää hiilinieluja ja -varastoja, aiheuttaa luontokatoa se-kä on merkittävä uhka pohja- ja pintavesille ja luonnon monimuotoisuudelle. Kullanhuuhdonnalla on negatiivisia ekologisia, taloudellisia, kulttuurisia ja sosiaalisia vaikutuksia, eikä sitä käytännössä veroteta millään tavoin, vaikka erityisesti sen ympäristövaikutukset ovat merkittävät. Kaivualueet eivät palaudu moniin vuosikymmeniin, jopa satoihin. Tämän vuoksi Paliskuntain yhdistys esittää, että kullanhuuhdonnassa löydetty kulta lisätään myös kaivosmineraaliveron piiriin.

PALISKUNTAI N YHDI STYS

Anne Ollila

toiminnanjohtaja

Paliskuntain yhdistys